

JAK NA HODINY VEDENÉ SENIORNÍMI ŽÁKY

metodický list

Anotace

Doporučení pro práci se staršími žáky v hodinách, které mohou vést sami. Tento metodický list můžete použít jako vodítko pro práci spolu se všemi manuály pro žáky. V manuálech se dozvíte konkrétní obsah či zaměření hodiny. Zde uvádíme obecná doporučení a tipy pro práci se staršími žáky tak, jak jsme je sami zaznamenali při práci v hodinách a při pilotáži projektu.

Vzdělávací cíle

- Žáci pracují samostatně.
- Žáci pojmenují způsob práce v projektu.
- Žáci svými slovy vyjádří cíle, kterých chtějí v projektu dosáhnout.
- Žáci pojmenují svými slovy dovednosti, které mají a mohou sdílet, a dovednosti, které chtějí v projektu získat.

Kompetence

Organizace a plánování, učební autonomie, schopnost učit se, sociální dovednosti

Časová dotace

Dle studentského manuálu

Pomůcky

Dle studentského manuálu

Postup

1. Prostudujte si manuál pro žáky (z důvodu přijatelnosti pro cílovou skupinu starších žáků je nazván „Studentský manuál“, byť chápeme, že z hlediska školského zákona se stále jedná o žáky). V úvodní části (anotace) je vždy stručně popsán cíl aktivity. Seznamte se s ním a posuďte, zda je vhodné se touto aktivitou zabývat právě v daném čase (vzhledem ke stádiu rozpracovanosti projektu, potřebám žáků atd.).

2. Jednotlivé žakovské manuály, témata hodin a schůzek je možné, ba dokonce nutné vždy vybírat dle aktuálních možností a potřeb projektu a žáků. Vůbec není nutné je probírat chronologicky tak, jak jsou uvedena v šabloně. Uvedený sled odráží pouze zkušenosti z pilotních škol. U vás to může být zcela jiné.

JAK NA HODINY VEDENÉ SENIORNÍMI ŽÁKY

metodický list

3. Nedělejte práci za žáky. Jedna z cílových dovedností, kterou se mají žáci v projektu naučit, je umění vést mladší spolužáky a delegovat na ně svobodu i odpovědnost za výsledek práce. Buďte v tomto pro starší žáky příkladem a pomozte jim k větší samostatnosti a sebedůvěře tím, že jim dopřejete svobodu rozhodování i luxus chybování. Nezapomeňte, že ve škole není důležité dosáhnout co nejlepšího výstupu (výstavy, videa, filmu, reportáže...), ale naučit se něco nového, co se mladým lidem bude hodit v životě. A to se právě nejlépe naučí tak, že to budou dělat.

4. Doporučujeme proto, abyste již dopředu žákům oznámili, že v projektu bude potřeba velká míra samostatnosti a zodpovědnosti a že od určité doby převezmou starost o průběh jednotlivých schůzek a práci v nich sami žáci.

5. Doporučujeme, abyste první úvodní hodiny (motivace, očekávání atd., viz metodické materiály) vedli buď sami a/nebo ve spolupráci s někým ze starších žáků. Zhruba po dvou až třech podobných setkáních je možné postupně předávat odpovědnost za vedení schůzek starším studentům. Do jaké míry? To záleží na individuální situaci, vyspělosti žáků ve vaší skupině, vzájemných vztazích apod. Z naší zkušenosti ale vyplývá, že žáci jsou často na samostatnost připraveni více, než si obvykle myslíme. Potřebují ale dostat příležitost.

6. Jako pedagogové máte pochopitelně i nadále zodpovědnost za žáky, tudíž vaše přítomnost v hodinách je z hlediska zákonných povinností nezbytná, nicméně v rámci možností se pokuste svou přítomnost upozadit. Např. tím, jaké místo zaujmete ve třídě či učebně, kde se budou starší žáci scházet. Zkuste najít taková místa, která si žáci automaticky nespojují s výukou (nesedíte u katedry, poblíž tabule, ve středu kroužku apod.).

7. Pamatujte si na rčení: „Mluv, jsi-li tázán“? Většinou ho používáme ve vztahu k dětem. Ale zkusme se jím nyní řídit sami. I když slyšíte dohady žáků při společných diskuzích a znáte jednoduchou odpověď, zkuste ji nenabízet do té doby, dokud vás o to žáci nepožádají sami. Jak na to? Stačí dopředu říct, že jim budete k dispozici, ale o pomoc si musí sami říct. Pokud máte pocit, že by za vámi neustále chodili i kvůli záležitostem, které si mohou vyřešit sami, může pomoci, když si sednete od žáků dál, tak aby vás neměli v zorném poli a také abyste vy nemohli slyšet je. Někdy, zejména ze začátku, pomůže, když místnost prostě na chvíli opustíte. Jinou možností je domluvit se na pravidelném rytmu interakce se staršími žáky. Tj. například žáci se setkávají (tam, kde je to možné) samostatně a máte domluveno, že každou druhou nebo třetí schůzku se s nimi setkáte na 15 minut a společně proberete dosavadní vývoj.

JAK NA HODINY VEDENÉ SENIORNÍMI ŽÁKY

metodický list

8. Pokud vidíte, že se projekt zcela neodvratně řítí k nezdaru, a cítíte, že je potřeba váš zásah, udělejte to s rozmyslem. Místo rázného vstoupení do kruhu žáků a zvolání: „Hele, tohle fakt ne, děláte to úplně špatně!“, je lepší vstoupit otázkou. Například, když vidíte, že žáci plánují aktivity zcela nerealisticky a že to vážně ohrožuje běh projektu nebo navazující aktivity, můžete je vyzvat, aby vám poradili s termínem např. závěrečné prezentace, protože si zrovna plánujete akce v kalendáři, a tak byste potřebovali vědět, jak to teď aktuálně vypadá. Dejte žákům příležitost samostatně pojmenovat a uvědomit si, co je problém, a nalézt možná řešení. Pro výběr otázek je možné se řídit např. metodou GROW, používanou v koučinkové praxi:

G	Goals (cíle)	„Co je vaším cílem?“
R	Reality (realita)	„Co se teď právě děje?“
O	Options (možnosti)	„Jaké máte možnosti?“
W	Will (vůle)	„Co uděláte?“

Vaší rolí je pomoci žákům vyrůst, což se v životě děje skrze samostatné řešení problémů. Pokud to žáci nezvládnou sami, pomozte jim identifikovat a pojmenovat konkrétní problém, ale zároveň jim nechte prostor k tomu ho vyřešit, případně udělat při řešení chyby, po kterých je vedte k tomu, aby důvody chyb refleктоvali a poučili se z nich.

JAK NA HODINY VEDENÉ SENIORNÍMI ŽÁKY

metodický list

4

9. V průběhu projektu, zejména u těch s větším záběrem, se mohou žáci dostat do situace konfliktu priorit. Opět nestanovujte priority za žáky, ale pomozte jim samotným se v situaci zorientovat a aktivity prioritizovat. Zde vám může pomoci např. obecné doporučení: „Nikdy nedovolte, aby záležitosti naléhavé zastínily věci důležité.“ Můžete zkusit např. Eisenhowerovu techniku pro určování priorit. Všechny úkoly je možné rozčlenit do čtyř kvadrantů:

DŮLEŽITÉ A NALÉHAVÉ Lepší, když vyřídím sám a hned	NEDŮLEŽITÉ, ALE NALÉHAVÉ Můžu předat někomu jinému?
DŮLEŽITÉ A NENALÉHAVÉ Musím si na to najít čas sám/sama	NEDŮLEŽITÉ A NENALÉHAVÉ Žrout času. Jak se ho zbavit?

10. Starší žáci vedou v projektu mladší. Zajímejte se proto aktivně o pocity mladších žáků. Zapojte dle potřeby aktivity, které pomůžou verbalizovat nebo vizualizovat pocity žáků (starších a mladších) a případně závčas řešit možné konflikty nebo nedorozumění. Můžete např. zařadit aktivitu MEMES vztaženou např. k nějakému milníku nebo situaci v projektu. Výběr kartiček s MEMES umožní zábavnou a bezpečnou formou pojmenovat aktuální pocity ve skupině a může sloužit jako podklad pro následnou reflexi.

